

FÓRUM ARCHIVÁROV

ROČ. XVIII. č. 2

APRÍL - JÚN 2009

Vážené kolegyně, kolegovia

Neprezieravo som raz sľúbil, že napíšem úvodník do Fóra archivárov a tu ho máš, niekto mi tento sľub aj pripomenul. Pár bezsenných nocí mi spôsobil predovšetkým výber témy, o ktorej by som mal napísať tých niekoľko slov. Ak sa mi už konečne niečo aj podarilo nájsť, po poctivom prelistovaní starších čísiel som zistil, že danú tému mi už „*uchmatol*“ šikovnejší pisateľ. V pamäti mi však utkvel úvodník č. 2/2008 od p. kolegyně Novákovej, v ktorom spomína, že archivári nevedia „*predať*“ svoju prácu.

Tieto jej slová boli pre mňa impulzom na zamyslenie sa. Pravdou je, ako si to uvedomujú aj iní kolegovia, že celoštátne denníky alebo televízia o archívoch v porovnaní s napr. i takou paleontológiou informujú len sporadicky. Navyiac i my sami dokážeme verejnosť správami skôr otráviť alebo vydesiť (napr. povinnosťou viesť si vlastnú registratúru, či vytopením Archívu mesta Bratislavy), ako potešiť. Pozitívny ohlas u širšej verejnosti mohli mať snáď len *Deň otvorených dverí v Archíve mesta Košice*, *Retro noviny* p. kolegu Antoniča, či niekoľko výstav a konferencií zorganizovaných Slovenským národným archívom. Z daných podujatí a propagačných aktivít slovenských archivárov mňa osobne najviac zaujal *Deň otvorených dverí v Archíve mesta Košice* a predovšetkým počet návštevníkov, ktorí Archív mesta Košice navštívili. Niekoľko stoviek ľudí, ktorí neváhali do Košíc prísť i z Čiernej nad Tisou, či Turne nad Bodvou je skutočne úctyhodný počet. Nie som naivný a nemyslím si, že každý z tých štyristo žiakov, študentov a iných návštevníkov sa v budúcnosti bude venovať histórii alebo pomocným vedám historickým, či už profesionálne alebo ako svojmu hobby. Verím však, že takmer každý jeden z nich si z tejto návštevy odniesol pozitívne zážitky a nebude si archivára mýliť s knihovníkom. Možno keď v budúcnosti niektorého z tých súčasných žiakov a študentov - v tej chvíli už trebárs podnikateľa, starostu alebo štátneho úradníka - oslovíme s prosbou o sponzorský príspevok, grant alebo dotáciu, nebude potrebovať slovník cudzích slov alebo wikipédiu, aby zistil, kto ho vlastne o peniaze žiada.

Apropo, práve internet je masmédiom, ktoré slovenské archívy a archivári využívajú pri svojej práci a jej prezentácii úplne nedostatočne. Pod pojmom využívanie internetu však nemyslím čítanie novín, chatovanie, blogovanie alebo prezeranie pošty (i keď blogovanie môže byť tiež jednou z možností ako prácu archivárov zviditeľniť ☺). Samozrejmosťou, ktorú bežný bádateľ - náš zákazník v súčasnej dobe už prirodzene očakáva, je kvalitná webová stránka, ktorá by mu bez veľkej námahy poskytla dostatok zaujímavých a hodnotných informácií. Počet webových stránok slovenských archívov však človek môže zrátať na prstoch jednej ruky. O nárokoch na grafiku, dizajn, aktuálne a prehľadne členené informácie, či funkčnosť odkazov nehovoriac. Pravdaže, základné informácie o jednotlivých archívoch a archívnych fondoch si bádateľ dokáže vyhľadať aj na stránke Ministerstva vnútra. Suché informácie o telefónnom čísle, bádateľskom poriadku alebo fotografia budovy archívu dnes však už nestačia. Ak chceme viac spropagovať

svoju činnosť a prezentovať svoju prácu, mal by každý archív bádateľom a verejnosti poskytnúť kvalitnú webovú stránku napr. s fotogalériou najvzácnejších archívnych dokumentov, s digitalizovanými archívnymi pomôckami, či možnosťou objednať si materiál prostredníctvom elektronickej žiadanky. Práve webové stránky sa môžu stať oblasťou, kde by sme bádateľom mohli poskytnúť väčší komfort a vyšší štandard služieb. Určite je totiž pre bádateľa z Liptovského Mikuláša výhodnejšie a pohodlnejšie prezrieť si inventár, či inú archívnu pomôcku v teple domova, ako zbytočne strátiť deň dovolenky cestovaním do Bratislavy.

Súčasná i budúce generácie mladých ľudí už zvyčajne nehľadajú ani nebudú hľadať informácie prostredníctvom hrubých encyklopédií. Oveľa jednoduchšie i pohodlnejšie je pre nich použiť trebárs www.google.com. Nie je práve internet tou najschodnejšou cestou ako viac a predovšetkým pozitívne preniknúť do povedomia verejnosti, či svojho regiónu a „*pobiť sa o miesto pod slnkom*“?

P.S.: Pre porovnanie naši kolegovia v Českej republike poskytujú bádateľom informácie prostredníctvom viac ako sto webových stránok.

Pavol Pytlík, Archív ÚPN

VÝBOR(N)OVINY

Zápisnica

zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa konalo 24. marca 2009 v Bratislave

- Program:**
- 1) Otvorenie
 - 2) XIII. archívne dni v Bojniciach
 - 3) Fórum archivárov
 - 4) Webová stránka
 - 5) Hospodárenie SSA
 - 6) Členstvo SSA
 - 7) Exkurzia
 - 8) Rôzne
 - 9) Záver

Úvod marcového zasadnutia výboru patrilo aktuálnej tragickej situácii v mestskom archíve v Kolíne nad Rýnom. Členovia výboru rokovali o možnosti vyjadriť solidaritu s nemeckými archivármi aj účasťou na záchranných prácach, ako to už urobili archivári z niektorých susedných krajín. Výbor odsúhlasil finančnú podporu na cestovné náklady pre vyslaných členov Spoločnosti slovenských archivárov.

Hlavnou témou zasadania výboru bolo organizačné a programové zabezpečenie archívnych dní v Bojniciach (program, pozvánka, plagát, resumé z príspevkov, zborník, ubytovanie pre účastníkov, konferenčná sála, projekt na získanie finančných prostriedkov z Vyšehradského fondu, slávnostný večer k 20. výročiu založenia SSA a pod.). Tradične sa ďalej riešila príprava stavovského časopisu Fóra archivárov a dopĺňanie webovej stránky www.archivari.sk. S aktuálnou hospodárskou situáciou SSA oboznámila prítomných M. Kačkovičová, stav na účte bol k 18. marcu 2009 5.046,43 €, stav pokladne bol 288,42 €.

Členstvo SSA sa rozšírilo o dvoch nových členov – Ing. Jozefa Vážneho (Asociácia správcov registratúr) a Mgr. Katarínu Švardovú.

Výbor prejednával aj dvojdňovú exkurziu do Maďarska, ktorá sa má uskutočniť 5.- 6. októbra 2009. Maďarskí kolegovia zabezpečili ubytovanie a ponúkli v rámci programu návštevu archívu vo Vespréme, sakrálnych pamiatok v Tihanyi, Zirci a Pannohalme. V bode rôzne sa členovia výboru oboznámili aj s iniciatívou Archívu ÚPN zaznamenávať audiovizuálne spomienky archivárov k dejinám archívov. Bodkou za marcovým rokovaním boli diskusie okolo pripravovaného biografického slovníka archivárov.

Zapísala: E. Machajdíková, tajomníčka SSA

Zápisnica

zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa konalo 12. mája 2009 v Bratislave

- Program:**
- 1) Otvorenie
 - 2) XIII. archívne dni v Bojniciach
 - 3) Hospodárenie SSA
 - 4) Členstvo SSA
 - 5) Webová stránka
 - 6) Rôzne
 - 7) Záver

Májové stretnutie výboru SSA sa konalo v predvečer archívnych dní, patrila mu väčšia časť zasadania. Prerokovali sa všetky aktuálne podrobnosti okolo tohto stavovského medzinárodného podujatia, napríklad zabezpečenie celého odborného aj spoločenského programu, riešili sa posledné úpravy a problémy s ubytovaním účastníkov, technické vybavenie odborného programu, ako aj pohostenie v prestávkach, pripravoval sa priebeh slávnostného večera, diskutovalo sa o propagačných materiáloch pre účastníkov, o finančných možnostiach a pod. Správkyňa webovej stránky L. Krchnáková upozornila výbor na aktuálne technické problémy so stránkou s ubezpečením ich odstránenia do začatia celej akcie. Finančnú situáciu objasnila hospodárka SSA M. Kačkovičová, stav účtu k 11. 5. 2009 bol 5 997,75 € (180.688,22 Sk). Výbor odsúhlasil prijatie novej členky – E. Svobodovej z Archívu Matice slovenskej z Martina.

Členovia výboru v bode rôzne prediskutovali opäť poskytnutie odbornej a fyzickej pomoci slovenských archivárov - dobrovoľníkov postihnutému archívu v Kolíne, venovali sa aj problémom okolo biografického slovníka archivárov Slovenska, propagácii SSA prípravou ďalších propagačných materiálov, hovorilo sa výbere archívnych osobností do projektu Pamäť archívov a pod. Členovia výboru tradične sledujú jubilatov zo svojich radov, aby im prejavili úctu za ich odbornú prácu písomným poďakovaním.

Zapísala: E. Machajdíková, tajomníčka SSA

Zápisnica

zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa konalo 4. júna 2009 v Bratislave

- Program:**
- 1) Otvorenie
 - 2) XIII. archívne dni v Bojniciach
 - 3) Hospodárenie SSA
 - 4) Fórum archivárov
 - 5) Exkurzia
 - 6) Webová stránka
 - 7) Rôzne
 - deň otvorených dverí v archívoch SR
 - projekt *Pamäť archívov* (spomienky archivárov)
 - 8) Záver

Rokovanie výboru 4. júna 2009 sa nieslo v duchu záverov úspešných, v poradí už XIII. archívnych dní v Slovenskej republike. Predsedníčka Z. Kollárová informovala o viacerých ďakovných a pochvalných listoch na uskutočnené podujatie zo Slovenska ako aj zo zahraničia. Poďakovanie patrí najmä kolektívu hostujúceho archívu – MV SR Štátnemu archívu v Nitre – pobočke Bojnice, ako aj členom výboru.

XIII. archívne dni sa uskutočnili s finančnou podporou Medzinárodného vyšehradského fondu a pod záštitou podpredsedu vlády a ministra vnútra. Vďaka aj finančnej podpore štedrých mecenášov od sympatizantov a sponzorov (Asociácia správcov registratúr, Olymp, Bach, Emba, Merkator, Microform a Ceiba) sa podarilo uskutočniť trojdňovú odbornú konferenciu aj s medzinárodnou účasťou archivárov zo Slovenska, Česka, Maďarska a Poľska na mimoriadne aktuálnu tému (Archívy v krízových situáciách). Celé podujatie sa nieslo v slávnostnom duchu 20. výročia založenia Spoločnosti slovenských archivárov.

Archivári si z konferencie odniesli nielen príjemné zážitky zo stretnutí, ale najmä pokrokové závery nesúce sa v znamení **spolupráce s krajinami V 4, ako aj participovanie na aktivitách archívnej organizácie Modrý štít a vyhotovenie havarijného plánu pre štátne archívy v SR.**

Zatiaľ len predbežné finančné zhodnotenie celej akcie predniesla M. Kačkovičová. Výbor sa venoval ďalej prípravám zborníka z archívnych dní, riešili sa otázky zostavovateľských prác, obsahovej stránky, prekladov, technických parametrov tlače a pod. Súčasťou zborníka bude aj obrazové a zvukové CD.

Výbor sa ďalej zaoberal prípravou nového čísla Fóra archivárov, webovou stránkou spoločnosti, ale aj Biografickým slovníkom archivárov, druhým zväzkom dejín archívov, hovorilo sa tiež o ďalších faktoch v súvislosti s pripravovanou exkurziou do Maďarska a pod. V rámci rôznych prerokovaných tém, spomenieme najmä deň otvorených dverí, ktorý by sa mal uskutočniť 12. septembra 2009 (bližšie informácie o priebehu podujatí obdrží členská základňa písomnou formou). Zasadnutie výboru pokračovalo v rokovaní o projekte nahrávaných spomienok pamätníkov archivárov, ktoré zastrešuje Archív UPN. Propagácia Spoločnosti je častou témou rokovaní, na júnovom zasadnutí sa hodnotila možnosť vydávať odznaky SSA v zlate a striebre určené na slávnostné príležitosti. Prijala sa aj možnosť voľného predaja odznaku prevedeného v bronz.

V závere odovzdala predsedníčka Z. Kollárová osobne PhDr. F. Palkovi diplom a plaketu za zásluhy o rozvoj Spoločnosti slovenských archivárov.

Uznesenie z XIII. archívnych dní v SR - **Archívy v krízových situáciách:**

- 1) spolupráca s krajinami V 4,
- 2) participovanie na aktivitách archívnej organizácie Modrý štít,
- 3) vyhotovenie havarijného plánu pre štátne archívy v SR.

Zapísala: E. Machajdíková, tajomníčka SSA

Z KOREŠPONDENCIE VÝBORU

SPOLOČNOSŤ SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV
THE SOCIETY OF SLOVAK ARCHIVISTS
ASSOCIATION DES ARCHIVISTES SLOVAQUES
VEREIN SLOWAKISCHER ARCHIVARE
Drotárska cesta 42, 817 01 Bratislava 1, Slovenská republika

Váž. pán riaditeľ
Ing. Jozef Hanus, CSc.
MV SR odbor archívov
a registratúr
Križkova 7
811 04 Bratislava

Vážený pán riaditeľ,

na základe poverenia výboru zo 4. júna 2009 si Vás dovoľujem informovať o záveroch XIII. archívnych dní SR, ktoré sa uskutočnili v Bojniciach a zároveň Vás požiadať, aby ste z titulu Vašej funkcie participovali na zabezpečení nasledovných úloh vyplývajúcich z rokovania archívárov:

- 1/ Zabezpečiť vytvorenie krízového plánu na ochranu archívov v čase živelných pohrôm a v prípade zlyhania ľudského faktora.
- 2/ Zabezpečiť odstránenie krízového stavu nasledovných archívov: Archívu hlavného mesta Bratislava, Štátneho archívu v Bytči, Štátneho archívu v Bytči, pobočka Žilina, Štátneho archívu v Bytči, pobočka Liptovský Mikuláš a Štátneho archívu v Prešove, pobočka Prešov.
- 3/ Preveriť možnosť zapojenia do medzinárodnej organizácie Modrý štít, ktorej úlohou je zabezpečenie ochrany kultúrnych inštitúcií, medzi ktoré patria aj archívy.

Veríme, že pochopíte našu iniciatívu a prispějete k spoločnému odstráneniu nedostatkov, ktoré sa vyskytujú v našom archívnom systéme.

S úctou

PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.
predsedníčka SSA

Z DOMOVA A ZO SVĚTA

O najkrajších knihách

Tvorcov a spoluautorov mestských a obecných monografií z radov archivárov potešili úspechy v súťažiach hodnotiacich ich úroveň.

Ešte na sklonku roku 2008 (9. decembra) vyhodnotili v Topoľčanoch 1. ročník celoslovenskej súťaže vlastivedných monografií pod názvom *O najlepšiu monografiu regiónu Topoľčany*. Po úspechu pilotného projektu chce hlavný organizátor Národopisný odbor Matice slovenskej pokračovať aj v ďalších regiónoch Slovenska (Liptov, Orava, Záhorie, Kysuce, Turiec...). Cieľom súťaže je podnietiť vydávanie mestských a obecných monografií, a hlavne skvalitniť ich prípravu a zvýšiť odbornú i grafickú úroveň. Z kníh zaslaných z 23 obcí odborná komisia ocenila monografie: *Knižka o Radošine* (1. miesto), *Krušovce 760 rokov* (2. miesto) a *Nemčice* (3. miesto). Osobitné ocenenie získali monografie *Velké Ripňany* a *Topoľčany vo vrstvách vekov*. Posledná sa v tomto roku dočká aj svojej reedície.

Vizuálna stránka kníh sa hodnotí od roku 2007 samostatne. Vyhlásenie výsledkov druhého ročníka takejto celoslovenskej súťaže posudzujúcej obrazové a obrazovo - textové publikácie a propagačné materiály sa uskutočnilo 12. marca 2009 v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici, ktorá je spoluorganizátorom súťaže. Jej hlavný organizátor Klub fotopublicistov Slovenského syndikátu novinárov tak inšpiruje tvorcov k ešte väčšiemu dôrazu na výtvarné stvárnenie kníh. Vo veľkej konkurencii sa na treťom mieste umiestnili monografia *Pezinok 1208 - 2008* v kategórii Knihy o mestách a *Práznovce* v kategórii Knihy o obciach. Podrobné výsledky sú na internete (www.najkalendar.sk). Ku kráse týchto knižiek prispelo i publikovanie archívnych dokumentov zo slovenských a zahraničných archívov. Brániť ich uverejňovaniu rozličnými usmerneniami určite neprospieva k zviditeľňovaniu našich archívov.

Obidve spomínané súťaže nie sú ojedinelé. V tomto roku boli udelené aj prvé ocenenia Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV za vedecké a populárno-vedecké práce za rok 2008.

Všetky podujatia smerujúce k propagácii regionálnej histórie posmeľujú archivárov, aby sa venovali tejto v minulosti nedocenennej forme vedecko-populárnej práce, ku ktorej ich nabádala už docentka Darina Lehotská. Keby žila, určite by mala radosť, že jej snaha nevyšla nazmar.

Helena Grežďová, ŠA v Nitre, pobočka Topoľčany

13. konferencia archivárov Českej republiky na tému České archivy a zahraniční inspirace

Mal som tú česť za daňovú správu spolu s metodičkou archívniectva na DRSR Mgr. Máriou Hamalovou zúčastniť sa 13. konferencie archivárov Českej republiky, ktorá sa konala 4. – 6. mája 2009 v juhomoravskom meste Brne. Slovenských archivárov na spomenutej konferencii zastupovala predsedníčka SSA PhDr. Zuzana Kollárová PhD. Hlavnou témou 13. konferencie archivárov ČR boli České archivy a zahraniční inspirace.

Konferenciu pri príležitosti 170. výročia založenia Moravského zemského archívu v Brne pripravili pracovníci Pobočky České informační společnosti pri Národním archívu a Moravského zemského archívu v spolupráci s Českou archivní společností a Odborom archivní správy a spisové služby MV ČR, za podpory firiem Bach systems s.r.o., Royalseal a Siemens. Na konferencii okrem českých a spomenutých slovenských archivárov nechýbali ani archivári z Nemecka a Poľska. Podujatie otvorila predsedníčka Českej archívnej spoločnosti Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc. Za Moravský zemský archív sa prihovarila riaditeľka archívu PhDr. Kateřina Smutná, ktorá účastníkom predstavila históriu archívu a jeho novú budovu. K účastníkom sa prihovaril aj zástupca mesta Brno pán Roman Onderka a hajtman juhomoravského kraja Mgr. Michal Hašek.

Po slávnostnom zahájení konferencie vystúpila v prvej časti nazvanej Mezinárodní spolupráce v archivnictví Lenka Linhartová s prvým príspevkom na tému Archivnictví a Evropská unie. Príspevok bol zameraný na čerpanie a využívanie eurofondov v oblasti archívniectva členských krajín EÚ. Po príspevku Aleny Pazderovej poukazujúcom na Perspektivy výskumu bohémik, vystúpil Bohumír Brom s témou Komunikace mezi archiváři zemí Visegrádské skupiny a vybranými státy střední Evropy – další možnost mezinárodní spolupráce v archivnictví. Brom v príspevku vyzdvihol okrem spolupráce archivárov Česka, Slovenska, Poľska a Maďarska i plodné stretnutie archivárov krajín V4 6. marca 2007 v Štátnom archíve Levoča, pobočka Poprad. Na záver poukázal aj na ďalšie možnosti medzinárodnej spolupráce. Priestor po poslednom príspevku Jindry Emmerovej s názvom Možnosti spolupráce při zpřístupňování archiválií v rámci střední Evropy už patril firmám, ktoré sa prezentovali so svojimi softvérovými a inými produktmi pre archívy. Je potrebné spomenúť firmy ako Bach systems s.r.o., Siemens, Emba s.r.o. etc.

Druhá časť prvého dňa konferencie bola venovaná Příkladní a bilaterální spolupráci v archivnictví. Prvý referát predniesol poľský hosť Ivo Laborewicz na tému Československé a české archivy po roce 1945 v poľských archívnych periodikách a na internetu. Boli predstavené niektoré poľské periodiká, ktoré prinášajú informácie o československých a českých archívoch s možnosťou rýchleho vyhľadávania týchto informácií aj na internete. V ďalšom príspevku Iva Navrátila a Pavla Jakubca, Přeshraniční spolupráce Ještědské pobočky ČAS s archívniimi inštituciami v Polsku a Nemecku bola načrtnutá spolupráca českých, nemeckých a poľských archivárov v Saskom spolku, ktorý organizuje kultúrne a spoločenské aktivity všetkých troch štátov a vyvíja činnosť aj pri čerpaní grantov. Dobrým príkladom spolupráce je Archív mesta Ostravy v príspevku Blaženy Przybylovej, ktorý udržiava kontakty s partnerskými mestami vo Veľkej Británii, Ukrajine, USA, Poľsku, Slovensku, Maďarsku a Chorvátsku. Najčastejšie však spolupracuje s poľským mestom Katowice, s ktorým ho spája mnoho spoločných atribútov. Archív mesta Ostravy vidí cestu k úspechu v čerpaní tzv. Nórskeho projektov. Počas prvého dňa sympózia zaznelo ešte niekoľko ďalších príspevkov na tému medzinárodnej spolupráce.

Druhý deň konferencie bol rozdelený do dvoch častí. Prvá časť sa venovala nadnárodným inštitúciám a projektom. Jitka Křečková vo svojom príspevku priblížila účastníkom konferencie projekt

ICARus, ktorý sa zaoberá digitalizáciou archívnych dokumentov. Zaujímavými témami boli aj Mezinárodní spolupráce VHA s vojenskými archívy a Mezinárodní aktivity Archívu České národní banky. V prvom príspevku Július Baláž poukázal na problémy českých a slovenských vojenských archívov vzniknutých po rozdelení republiky v roku 1993 a na spoluprácu pri vytváraní vzájomných kópií archívnych dokumentov. V druhom príspevku zase Jakub Kunert predostrel medzinárodné aktivity ČNB.

Po krátkej prestávke nasledovala druhá časť venovaná vedeckým projektom a grantom. K spomenutej téme zaznelo množstvo príspevkov. Účelom bolo účastníkom konferencie priblížiť spôsob čerpania štrukturálnych fondov EÚ a ich využitie na podporu rôznych projektov. Program EU Culture spomenutý v príspevku Evy Lukášovej bol zameraný na obnovu archívov a knižníc. Ďalšie príspevky k projektom a programom zameraných na obnovu kultúrneho dedičstva, digitalizáciu archívnych dokumentov a zvyšovanie odborného vzdelania archivárov, ktoré odzneli na 13. konferencii archivárov, svedčí o schopnosti Českej republiky využívať štrukturálne fondy EÚ. Dá sa to povedať aj o Slovensku ?

Po skončení druhého oficiálneho dňa konferencie nasledovala prehliadka novej budovy Moravského zemského archívu v Brne. Budova archívu vypínajúca sa nad mestom zaiste svojím moderným červeným exteriérom a ešte modernejším interiérom vzbudí pozornosť nejedného návštevníka. Moderné technické vybavenie a prostredie archívu prispieva k lepšiemu štúdiu bádateľov. Čo dodať, slovenskí archivári môžu opäť iba ticho závidieť svojim českým kolegom.

Posledný deň 13. konferencie archivárov ČR sa niesol v znamení archívov a verejného priestoru. Prednášajúci vo svojich príspevkoch rozoberali skúsenosti českých a zahraničných archívov v oblasti grantových projektov, ale i priestorového vybavenia. Bohdan Kaňák vo svojom príspevku načrtnol skúsenosti Štátneho okresného archívu v Olomouci s grantovým projektom financovaným Európskym sociálnym fondom realizovaným v spolupráci s FF Univerzity Palackého v Olomouci. Zaujímavým príspevkom Bořivoje Indru boli Archívy a jejich prostory pro veřejnost u nás a v zahraničí. Prednášajúci hovoril o dôležitosti bádateľne a spoločenskej miestnosti archívu, o vybavenosti všetkých priestorov a ich podiele na zlepšení bádateľského prostredia. V závere prednášajúci predstavil budovy zahraničných archívov v Maďarsku, Nemecku, USA, Veľkej Británii, Kanade a Francúzsku. Posledné prednášky boli venované zahraničným archívom a štúdiu archívnictva a PVH na zahraničných školách.

Na záver konferencie aj napriek nepriaznivému počasiu zasiahol všetkých účastníkov pocit spokojnosti z 13. konferencie archivárov Českej republiky.

Miroslav Šabľa, archivár Daňového úradu Poprad

XIII. archívne dni v Bojniciach

Ako to začalo? XII. archívne dni sa konali v krásnom prostredí mesta Skalica. Archivári, ale i ďalší účastníci, domáci i zahraniční, si užívali krásu zelene a kvetov v parkoch Skalice, tiež pôvodnú zástavbu námestia a okolitých ulíc, všetko úhľadné, čisté a čerstvo zrekonštruované. Počas slávnostného večera, kde si účastníci vymieňali skúsenosti, zasadal výbor SSA a riešil dilemu, kde budú ďalšie, t.j. XIII. archívne dni. Niekomu z nich prišli na um Bojnice, sídlo našej pobočky pre okres Prievidza. Večer uprostred príjemného spoločenského posedenia ma naliehavo oslovila Oľga Kvasnicová, že mám ísť ihneď do vedľajšej miestnosti. Členovia výboru sa obrátili na mňa, s vážnymi tvármi, či by to bolo možné u nás v Bojniciach, najskôr z hľadiska možnosti ubytovania a kapacity miesta na rokovanie a prednes referátov.

Po návrate domov a do práce v archíve, na porade s kolegami, som im oznámila, že sme sa stali adeptmi na konanie archívnych dní. Všetci sme to prijali ako výzvu a možnosť prezentovať naše mesto i našu prácu, bez predtuchy koľko organizačných povinností a detailov budeme musieť vyriešiť a realizovať. Ubytovanie sme hneď predbežne zarezervovali s termínom konania 26. – 28. mája 2009 v bojnických hoteloch s najväčšou kapacitou. Zdalo sa nám, že termín je tak vzdialený, že sa tým netreba zaoberať. Ale čas letel ako bláznivý, pri kolobehu každodenných prác v archíve sa termín neodvratne blížil. A prehupol sa rok 2009.

Dennodenne sme pri rannej a obednej káve rozoberali, kde bude rokovanie najvhodnejšie, bez rušivých momentov, aký program pripraviť v prvý večer, kde ísť počas exkurzie, čo v druhý večer, ale najmä pri akom čísle skončí počet prihlásených účastníkov. Veľký otáznik visel nad rozbehnutou prípravou, kde na to vziať financie. Taktiež doprava z okresného mesta Prievidza do Bojníc bola zúfalá. A tak sme zistili, že naše úsilie sa musí sústrediť najmä na tieto problematické body.

Tému archívnych dní vyriešil výbor – neznela príliš vedecky, ale pragmaticky a vychádzala zo skutočnosti posledných rokov nielen u nás, ale vo všetkých okolitých krajinách. Tak si predstavte – XIII. archívne dni na tému Archívy v krízových situáciách, vyzerá to ako schválnosť a vôbec nie ako náhoda.

Záujem o účasť na archívnych dňoch, ktoré boli povýšené na konferenciu s medzinárodnou účasťou, bol veľký. Začali sa prihlasovať nielen archivári zo štátnych archívov, ale i kolegovia zo vzdelávacích, kultúrnych a hospodárskych inštitúcií. Počet účastníkov sa pohyboval medzi 180 – 200, čo je naozaj vysoké číslo, z nich 22 zo zahraničia, z Čiech, Maďarska, Poľska, Rakúska a Slovinska.

Tu je miesto na poďakovanie za finančnú podporu Medzinárodnému vyšehradskému fondu a Asociácii správcov registratúry. Ich zásluhou sme si mohli dovoliť viac a bez obáv, ako to uhradiť.

Porozumenie sme našli aj u primátorov miest Prievidza, Nováky a Bojnice, u starostov obcí Bystričany a Ráztočno. Pomohli nám aj spolupracujúce firmy Bach systems, Emba solid board & boxes, Mercator DMS, Microform a Ceiba.

Prvý večer, po náročnej prezentácii účastníkov, ktorá bola zaťažujúcou skúškou pre archivárov z domácich Bojníc, sme pripravili oddychovo. Posedenie v kostole sv. Martina, s výkladom kompetentných lektoriek Krajského pamiatkového úradu Trenčín, pracoviska v Prievidzi, Mgr. Barbory Matákovéj a Ing. arch. Lívie Blahovej, bolo príjemné. Posedenie v hoteli Regia so zábavou s našimi hudobníkmi Ing. Jozefom Hanusom, CSc., PhDr. Ladislavom Vrteľom a Pavlom Šalamonom, PhD., bolo bezprostredné a trvalo dlho do nočných hodín.

Druhý deň, po prijatí našich zahraničných hostí primátorom Bojníc, Františkom Támom v zlatej sále Bojnického zámku, bol pracovný. Prednes referátov o živelných pohromách v archívoch pokračoval s autentickými zábermi o napáchaných škodách na budovách i archívnych dokumentoch.

Popoludní bola v rámci exkurzie prehliadka zámku v Bojniciach, s odborným výkladom lektoriek a blízka zoologická záhrada, ktorá je známa svojimi zvieratami v celej Európe.

Spoločenský večer sa niesol v znamení 20. výročia Spoločnosti slovenských archivárov. Boli udelené vyznamenania zakladajúcim a najaktívnejším členom výboru. Opäť bolo veselo, na diskotéke sa tancovalo a spievalo. Archivári sa rozchádzali v dobrej nálade až po polnoci.

Tretí deň bol opäť pracovný. V referátoch zahraničných hostí boli zahrnuté živé spomienky na sušenie archívnych dokumentov po záplavách, po nehodách a o záchrane historických záznamov nielen profesionálmi, ale i samotnými obetavými archivármi.

Veľká väčšina archivárov zotrvala až do konca archívnych dní. Myslím si, že vypočúť si a vzhliadnuť ukážky o nepredvídateľných problémoch v archívoch, ktoré sú mimo vplyvu archívnych pracovníkov, bolo mimoriadne poučné. Odovzdali sme štafetový kolík ďalej. Kde budú XIV. archívne dni, žeby v Piešťanoch ?

Danica Simanová, ŠA v Nitre, pobočka Bojnice

Katastrofa v Kolíne

26. – 28. mája 2009 počas XIII. archívnych dní v Bojniciach vyzval riaditeľ odboru archívov a registratúr MV SR Ing. Jozef Hanus, CSc. a predsedníčka SSA PhDr. Zuzana Kollárová, PhD. archivárov, aby sa aktívne zúčastnili na pomoci pri záchrane archívnych dokumentov archívu v Kolíne. Čo sa vlastne stalo?

3. marca 2009 o 14,00 sa zrútila budova historického archívu mesta Kolín vystavená v roku 1970 s dvoma príľahlými budovami. Pôsobením „vyšších síl“ pri tejto katastrofe zahynuli iba dvaja obyvatelia susedných budov, i keď pár minút pred nešťastím sa v metre nachádzalo okolo 1000 žiakov. Príčinou nešťastia bola výstavba metra v bezprostrednej blízkosti budovy archívu. Podľa odhadov bolo zničených alebo poškodených 26 bežných kilometrov prameňov. Medzi nimi bolo 65 000 listín, 780 osobných fondov, pol milióna fotografií a cez 100 000 máp a plánov. Ide o jedinečný súbor cenný prameňov nielen ku kolínskym a nemeckým, ale i k európskym dejinám od raného stredoveku až po koniec 20. storočia. Medzinárodná rada archívov už 4. marca priniesla správu o tomto nešťastí a 26. marca 2009 vyzvala na pomoc kolínskym kolegom archivárov a reštaurátorov z celej Európy.

Noviny *Frankfurter allgemeine Zeitung* zo 7. marca 2009 priniesli nasledovné informácie: „Zachráňte, čo je možné zachrániť. Obnova v Kolíne bude trvať dvadsať rokov. Tri dni po nešťastí bolo zrejme ťažko nájsť úsmev. Bledo a vynervovane pôsobila Bettina Schmidt-Czaia, riaditeľka Historického archívu mesta Kolín, ktorá včera na obed hovorila s novinármi ohľadom svojej zborenej inštitúcie a prvá odpovedala na otázku: Historické archívne dokumenty – čo sa dá ešte zachrániť? Tu ležia plodné dni pod nami, povedala riaditeľka, ktorá vybehla von z budovy v poslednej minúte; ticho: A hovorila o traumatizujúcom zážitku; prvú hodinu bola v šoku, prvú noc nespala. Pod zväzkom mikrofónov, ktoré sa na ňu tlačili na stole, zopínala útla pani takmer počas celého času, v ktorom podávala informácie, ruky, ako pri modlitbe.

Podľa Georga Quandera možno povedať, že okolo 90% fondov je vhodných pre historický výskum. Pre kultúrne dejiny Nemecka je to katastrofa, dopĺňa riaditeľka Schmidt-Czaia. Je potrebná kontinuálna podpora kolegov, povedala riaditeľka, ktorá prišla pred tri a pol rokom z Braunschweigu do Kolína a urobila dojemnú žiadosť o pomoc, ktorú adresovala ministrovi kultúry Bernardovi Neumannovi a celému Nemecku a tiež Švajčiarsku, Belgicku a Rakúsku. Po nej hovoril Robert Fuchs, ktorý ako prvý zabezpečoval pomoc a sedel hneď vedľa nej. Predsa sa ťažko začalo hovoriť vedúcemu Inštitútu pre reštaurovanie a konzervovanie

Vysokéj odbornej školy v Kolíne o jeho záchranných prácach. Načrtnol opatrenia, so zlyhávajúcim hlasom: 50 kontajnerov so sutinou, oznámil, bolo už odtransportovaných a budú očistené a roztriedené, napriek tomu to znamenalo spracovanie len 0,8% všetkých rozvalín a čím viac to niekde išlo do hĺbky, tým väčší bol tlak na materiály a tak to bolo ťažké: dokumenty boli zabezpečené v boxoch, predsa však boli vystavené obrovskej sile, vysvetľoval Robert Fuchs, niektoré knihy boli tak zdeformované, akoby tu došlo k výbuchu bomby, spisy sa tak prilepili k regálom, že papier a oceľ nebolo možné oddeliť. A odspodu tlačila 24 hodín spodná voda, ktorá zastavila padanie. S reštaurovaním môžeme najskôr začať začiatkom budúceho roku. Ale to nie je všetko. Na 20 až 30 rokov odhadla trvanie reštaurátorských prác Bettina Schmidt-Czaia; inštitúcia zostane na niekoľko rokov úplne uzatvorená...“

Predsedačka SSA písomne vyjadrila predsedovi Nemeckej spoločnosti archivárov prof. Kretzmarovi hlbokú účasť. Ostáva iba veriť, že v najbližších rokoch sa obdobné nešťastia archívom vyhnú.

Zuzana Kollárová, ŠA v Levoči, pobočka Poprad

Výstava archívnych dokumentov Bradlo/mohyla/Štefánik v Slovenskom národnom archíve

Slovenský národný archív pripravil ako sprievodné podujatie výstavného projektu Štefánik – človek a legenda zorganizovaného pri príležitosti 90. výročia jeho tragickej smrti, na ktorom spolupracoval, aj komornú výstavu archívnych dokumentov s názvom *Bradlo/mohyla/Štefánik*. Autormi koncepcie výstavy a aj jej realizátormi sú archivári zo SNA (Mgr. Daniela Fukasová, Mgr. Tajana Janšová, Matej Kámen, Mgr. Katarína Magurová, PhDr. Elena Vrabcová, PhDr. Radoslav Ragač, PhD.), ktorí ju zostavili ju ako výber z doposiaľ málo známych dokumentov týkajúcich sa Milana Rastislava Štefánika, výstavby mohyly na Bradle z archívneho fondu Spolok pre postavenie mohyly generála M. R. Štefánika a z dokumentov z osobného fondu Dušana Jurkoviča týkajúcich sa mohyly. Hlavným cieľom bolo predstaviť verejnosti doposiaľ neznáme dokumenty z fondov SNA viažuce sa k týmto udalostiam. Na príprave sa podieľalo Oddelenie nových fondov, ktoré zabezpečilo aj podstatnú časť výstavy. Niekoľko exponátov nám zapožičal Archív Slovenského národného múzea, za čo aj na tomto mieste ďakujem jeho riaditeľke, PhDr. Elene Machajdíkovej.

Vernisáž prebehla 1. júla o 15.30 h. za účasti niekoľkých desiatok pracovníkov archívu a návštevníkov. Výstava zložená z originálov a kópií archívnych dokumentov bola nainštalovaná v priestore *legendárnej* miestnosti č. 27 na prízemí budovy archívu. Už značne ošarpaná miestnosť, ktorá rozhodne nerobila SNA dobré meno, prešla výraznou vizuálnou premenou. Demontovali sme opotrebované drevené obloženie, nefunkčnú elektroinštaláciu a videotechniku, časti mobiliáru a nainštalovali nový (koberce, roletový systém, podlahová krytina), pevné panely a vodiace lišty pre zavesenie klipov. Spolu s výstavou tak mala svoju premiéru aj vynovená miestnosť, ktorá bude odteraz v hlavnej miere zabezpečovať výstavné aktivity SNA. V prvej kontaktnej časti expozície na paneloch sme vystavili výlučne kópie archívnych dokumentov. Panely prezentujú pestrú koláž ikonografických dokumentov týkajúcich sa života a tragickej smrti M. R. Štefánika a aktivít spolku. Na paneloch sú aj krátke sprievodné texty, životopis a ohlasy tragickej havárie v dobovej tlači.

Druhá časť výstavy je umiestnená vo výstavných vitrínach a v klipoch. Je rozdelená do niekoľkých tematických celkov. V prvom predstavujeme dokumenty týkajúce sa smrti M. R. Štefánika, medzi nimi

napríklad doteraz neznáme spomienkové prejavy jeho brata Kazimíra Štefánika, ktorý pôsobil ako evanjelický farár v Argentíne, kondolenčný list matke a rôzne spomienkové tlače, v druhej dokumentácii aktivít Spolku pre postavenie mohyly generála M. R. Štefánika - zápisnice zo zasadnutí výboru, knihy príspevkov, štatistiky prispievateľov, korešpondenciu, účty, či obálku súťažného návrhu. V ďalšej vitríne sú vyinštalované dobové kópie pamätných listín, ktoré boli vložené do mohyly.

Posledná vitrína je venovaná Dušanovi Jurkovičovi. Vystavujeme diplom o udelení prestížnej architektonickej Katzovej ceny, ktorú získal práve za postavenie mohyly na Bradle a blahoprajné listy k jej získaniu.

Tretiu časť výstavy tvoria klipy vyinštalované na stenách miestnosti. V nich je napríklad umiestnený plagát, ktorého tvorcom bol špičkový slovenský umelec Mikuláš Galanda, pohľad na Bradlo, pozvánka na odovzdanie mohyly, dobové tlače, či čestný diplom spolku.

Na záver by som rád poďakoval všetkým kolegom a kolegyniam, ktorí sa na príprave výstavy podieľali, sponzorom Transpetrolu, a. s., Coop Jednote Slovensko a všetkých záujemcov na výstavu srdečne pozývam. Výstava bude otvorená v pracovných dňoch do 18.9.2009. Archív zabezpečuje aj lektorský výklad.

Radoslav Ragač, SNA

ZO SPOMIENOK KOLEGOV...

Vážené a milé kolegyne, kolegovia!

Pani predsedníčka našej stavovskej spoločnosti ma požiadala, aby som ako čerstvý držiteľ vyznamenania „Za zásluhy o rozvoj Spoločnosti“ odpovedal na anketové otázky sformulované pre zaslúžilých archivárov. Akosi nedovidím na tie moje zásluhy, skôr ich môžem identifikovať kalendárom, ktorý ma tu, na tejto zemi dobre dlho eviduje. Priznávam, nie je mi to nepríjemné, naopak, po skúsenostiach z kúpeľov v Dudinciach, necítim sa ešte „hodným“ starobinca, ba som rád, že v SAV - ke možno pracovať neobmedzene. Dokonca aj keď riaditeľ chce, aby starec skončil, zo zákonných titulov zabraňujúcich diskrimináciu je odkázaný na dobrú vôľu tej druhej strany, či ona chce. Také sú teda moje zásluhy. Nuž k ankete:

1/ Čo ma viedlo k rozhodnutiu stať sa archivárom ?

Chcel som študovať archeológiu. Tú v šk. r. 1955/56 otvárali len v Prahe a na to sme doma nemali. Šiel som na históriu. Jednopedmetová s cieľom učiť. Vďaka skúsenosti s dvojtyždennou výukou dejepisu na Strednej zdravotníckej škole počas zastupovania dovolenkujúceho prof. L. Deáka toto smerovanie som definitívne zavrhol. V druhom ročníku som požiadal pána profesora Varsíka, aby som mohol prejsť k profesorovi Húščavovi. Nebol nadšený, ale keď profesor Húšačava súhlasil, splnil moju žiadosť. Neuvažoval som o svojej budúcnosti v archíve, ale o štúdiu starších slovenských dejín, ktoré bez zvládnutia pomocných vied je vylúčené. Po M. Kučerovi (bol už piatok) urobili ma knihovníkom (novšia terminológia vedeckou pomocnou silou) v historickom seminári. Vďaka tomu som mal dostatok času i prístup k staršej i najnovšej literatúre. Ale aj „vďaka“ tomu som spoznal vtedajšiu atmosféru na katedre a rozhodol som sa porušiť dovtedajší úzus, že knihovník po skončení ostane na katedre. Cez prázdniny som šiel brigádovať do vtedajšieho Štátneho archívu v Bratislave. V átriu budovy SNR (prv župný dom) sme na stavbárskych „kozách“ prášili gurtňami pozväzovaný starý župný materiál. To bol môj prvý ručný kontakt s archívnym materiálom, ale aj kontakt s riaditeľom J. Watzkom, archivarmi F. Uličným, J. Guzim, náčelníkom Archívneho oddelenia Krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti. Za to, že som sa stal archivárom vďaka riaditeľovi Dr. J. Watzkovi, CSc, ktorý mi ukázal cestu, ktorou sa dá splniť moja túžba, poznať staršie slovenské dejiny. Našiel tému pre diplomovku, naučil ma rozumieť obsahu písomností, zviazať ho so všeobecnou históriou, teda z pramennej mozaiky vytvoriť obraz doby. Túto metodiku vložil aj do sprístupňovania archívnych fondov.

2/ Naplnila táto práca Vaše očakávania?

Po praxi pod teoreticky zdatným archivárom dostal som možnosť založiť a tvoriť archív. Archív najvyššej vedeckej inštitúcie, zriedkavá možnosť. Bolo to spojené s mnohými nepredvídateľnými problémami, no ich prekonávanie bolo súčasťou toho tvorivého pocitu, ktorý je napĺňaním každého zmysluplného ľudského úsilia. Vedomie, že formujem budúcim generáciám pramennú základňu pre poznanie podmienok a smerovania vedy na Slovensku úplne potláčalo dočasné problémy, neúspechy, finančné podhodnotenie, nepochopenie nadriadených. Pozitívne sa to zúročilo až po mnohých rokoch. Dnes konštatujem, že: „Stálo to za to“.

3/ Čo Vás na tejto práci teší a čo Vám prekáža?

Niečo som už zodpovedal. Teší ma, že je tu veľa desiatok entuziastov. Bez nich ani archív Akadémie by nebol tím, čím je. Teší ma, že dobrá práca nájde v spoločnosti zhodnotenie, teší ma skúsenosť o pravde príslovia o Božích mlynoch. Prekáža mi, a to vo všetkých oblastiach ľudskej činnosti, neodborný súd, drzá odvaha hovoriť o nepoznaných veciach. Veľmi mi prekáža, keď je to pracovná metóda človeka vo funkcii, dokonca priameho nadriadeného. Skúsil som v archíve normovanie práce. Dvaja pracovníci niekdajšej Archívnej správy pred spracovávaním starej župnej agendy, kongregačných písomností, skúmali jeden spotrebovaný čistý čas pracovníka a druhý jeho jazykovú zdatnosť, aby potom vyniesli súd, že archivár so slušnou jazykovou fundovanosťou je schopný denne spracovať 0, 013 bm

kongregačiek. Nebolo príjemné, že týždeň bol človek predmetom sústredenej kontroly, ale výsledok bol objektívny.

4/ Skúsili by ste porovnať postavenie archivárov v súčasnosti a v minulosti?

Nie je dobré, že táto otázka je poslednou, lebo odpoveďou na ňu ani seba, ani nikoho nepoteším. Nemenné: nezáujem spoločnosti (premeškané časy reštitúcií), slabé finančné ohodnotenie i materiálne zabezpečenie, zaostávajúca odborná príprava. V minulosti pod Krajskou správou ZNB a priamo pod Archívnym oddelením na čele s vyučeným stolárom a podobnými „odborníkmi“ v počte 5 a tromi referentmi pre podnikové archívy, ako civilní zamestnanci v jednom vreci s lekármi a remeselníkmi údržbármi s menej ako tretinovými platmi príslušníkov, „vybavení“ vyradenými trojštvrťovými zodratými špinavými kožuchmi spracovávali katalógy k dejinám robotníckeho hnutia a KSČ. Načo paleografia, chronológia, heraldika...? Medziobdobie: v tých istých podmienkach, ale už možno spracovávať aj kongregačky. A to novšie, pod ministerstvom, po hasičoch a úradníkoch i upratovačkách ministerstva, ako „preskúšaní“ štátni zamestnanci s „tabuľkovými“ platmi sami vykonávajú odbornú predarchívnu starostlivosť, aby sa sami zahltili masou „dokumentácie“. Napriek všetkému čo som povedal, priznávam, spolieham na Božie mlyny, hoci žiadalo by sa aj hromu.

Za zodpovedanie anketových otázok ďakuje Jozefovi Klačkovi z Ústredného archívu SAV Zuzana Kollárová.

OSOBNOSTI SLOVENSKEHO ARCHIVNICTVA

PhDr. Elo Sloboda

Dňa 25. mája 2009 sa dožil sedemdesiatin PhDr. Elo Sloboda, výrazná osobnosť slovenského archívnictva, na ktorú stále spomínajú obzvlášť archivári bývalých štátnych okresných archívov, pretože z pozície svojej funkcie držal nad nimi niekoľko desaťročí ochrannú ruku a s láskavou prísnosťou sledoval ich počínanie.

PhDr. Elo Sloboda sa narodil v Rišňovciach, ale prevažnú časť života prežil v Bratislave. V roku 1961 promoval na vtedajšej Vysoké škole pedagogickej, kde absolvoval kombináciu dejepis – zemepis. Ako pedagóg pôsobil len krátko – v rokoch 1963 - 1964 vyučoval dejepis a zemepis vo Vrábľoch. V novembri 1964 sa vrátil do Bratislavy a celý svoj ďalší život venoval archívnictvu. Pracovať začal na bývalom bratislavskom krajskom archívnom oddelení ako referent pre spisovú službu, skartáciu a podnikové archívy.

Rovnakú pracovnú náplň mal aj počas krátkeho pôsobenia v bývalom Štátnom oblastnom archíve v Bratislave (1966 – 1968). Od roku 1969 pôsobil na archívnej správe, neskôr na odbore archívnictva a spisovej služby. Staral sa o odborný rast pracovníkov štátnych archívov a využívanie archívnych dokumentov, najdlhšie však pôsobil ako koordinátor činnosti štátnych okresných archívov.

Výsledkom jeho snahy a odborný rast archivárov bol projekt nadstavbového štúdia archívnictva na bývalej Strednej knihovníckej škole v Bratislave, ktorý takmer desať rokov úspešne koordinoval, prednášal o využívaní archívnych dokumentov a organizoval odbornú prax študentov. Absolventi tejto „nadstavby“

patria stále k tým najzdatnejším archivárom a cesta viacerých z nich viedla po jej ukončení k vysokoškolskému štúdiu archívniectva. Po zrušení školy hľadal Elo Sloboda ďalej, ako zabezpečiť odborný rast stredoškolsky vzdelaných archivárov. Podarilo sa mu to v podobe kvalifikačného Kurzu archívniectva, ktorý niekoľko rokov uskutočňoval Inštitút pre verejnú správu Ministerstva vnútra.

Najviac energie a systematickej pozornosti venoval však Elo Sloboda štátnym okresným archívom. Bol presvedčený o ich veľkom význame a dokázal nekompromisne tento význam aj obhajovať. Sila jeho argumentov presvedčila nejedného funkcionára okresného národného výboru, neskôr okresného úradu, ktoré boli v tom čase zriaďovateľmi okresných archívov a zásluhou rešpektu, ktorý svojim vystupovaním vzbudzoval, málokedy odchádzal z rokovaní bez úspechu.

Elo Sloboda bol aj publikačne činný. Bol zostavovateľom alebo spoluautorom viacerých celoslovenských výberových katalógov, informačnej príručky Archívy (1979), doteraz používanej príručky Ochrana, sprístupňovanie a využívanie archívnych dokumentov (1988) a ďalších kníh.

Predsavzatie, že v deň dosiahnutia dôchodkového veku ukončí pracovný pomer, sme viacerí nebrali vážne, pretože energie mal stále na rozdávanie. Aj v tomto prípade však dokázal, že jeho slovo platí. Svoje rozhodnutie nezmenil a už neuveriteľných desať rokov sa venuje výlučne svojim záľubám – chalupárčeniu v liptovskom Jamníku, hubárčeniu a zbieraní liečivých rastlín. Veríme však, že osudy slovenského archívniectva a archivárov sleduje pozorne naďalej.

Pri príležitosti vzácneho jubilea mu celá archivárska obec žela veľa, veľa zdravia, sily a optimizmu, spokojnosti a rodinnej pohody do ďalších mnoho a mnoho rokov.

Oľga Kvasnicová, ŠA v Nitre, pobočka Topoľčany

DO VAŠEJ KNIŽNICE

KOBIALKA, Hans (zost.): Karpaten Jahrbuch 2009. Kalender der Karpatendeutschen aus der Slowakei. Stuttgart 2008, 224 s.

Už 60 rokov vydávajú karpatskú ročenku rodáci, či ich potomkovia pochádzajúci zo Slovenska v Nemecku. Mnohým zo slovenských historikov je táto ročenka nielen dobre známa, ale je aj miestom, kde radi vidia príspevky slovenských historikov o svojej bývalej vlasti. Nie je ničím neznámym, že obyvatelia nemeckej národnosti si nielen na Slovensko radi spomínajú, ale ho aj často navštevujú a udržiujú so svojimi rodiskami čulé kontakty.

V spomenutej ročenke si môžete prečítať nasledovné príspevky: Hans Kobialka – Geschichte und Gegenwart - príspevok sprítomňuje vývoj a históriu vydávania karpatskej ročenky. Zaujímavosťou je, že medzi významnými šéfredaktormi sa spomínajú historik dr. Johann Lipták a doc. Friedrich Repp, ktorých práca úzko súvisela s archívom v Kežmarku a jeho dejinami. Juraj Spiritza sa vo svojej štúdii Stadtschreiber und Skriptor Elibhard Egkenfelder venuje spomenutému bratislavskému notárovi. Raimund Schächer v príspevku Samuel Friedrich Capricornus (1628 – 1665) odhaľuje osobnosť kantora a skladateľa z Bratislavy. Bratislavským dejinám je venovaný aj príspevok Antona Klippa – Zur Geschichte der Diakonie in Presburg.

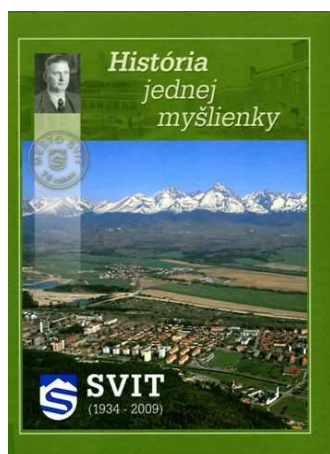
Heike Drechsler - Ausharren in Russland: Die Jahre der Gefangenschaft von Carl Grüneberg (1881-1937) während des Ersten Weltkriegs (1914 -1918) informuje o ročnom ruskom zajatí v prvej svetovej

vojne Carla Carla Grüneberga. V krátkom príspevku Johann Bahily, ein vergessener Hubschrauber-Pionier, Edith Graeser pripomína zabudnutého konštruktéra Johanna Bahila. Dejinám banských miest v 20. storočí sa venoval Rudolf Meltzer v príspevku Geschichte des Hauerlandes im 20. Jahrhundert. Renovierung der Heimatkirchen durch die Ortsgemeinschaften je názov príspevku venovanému cirkevným dejinám a oprave kostolov v Nitrianskom Pravne, Janovej Lehote, Kľačne, Sklenom, Lúčkach, Kremnických baniach, Kunešove, Tužinej, Dolnom Turčeku a Malinovej. Spiš ako ohnisko poľských záujmov (Die Zips im Brennpunkt des polnischen Interesses) opísal Ernst Hochberger. Zo starších dejín pripomenul Hans Kobialka troch kežmarských mešťanov – Jakuba Kraya - Martina Lányiho a Sebastiána Toperczera, ktorí položili svoje životy v prospech mesta Kežmarok. Ernest Walko v článku Jüdische Spielkameraden und Mitschüler reaguje na knižku Mikuláša Liptáka z Kežmarku Židia na Spiši I. Kežmarok a okolie. Ivan Chalupecký – Die letzte Baronin in der Zips v dojímavej spomienke priblížil osobnosť poslednej barónky zo Strážok Margity Czóbelovej. Evanjelická cirkev v Spišskom Podhradí si pripomenula 200 výročie aj v príspevku Andreea Metzla – 200 - jähriges Kirchweihjubiläum in Kirchdrauf. Obdobne takúto udalosť v Nižných Šváboch pripomína Andreas Metzler - 200 Jahre evangelische Kirche in Unterschwaben. Pripomenutie osobnosti levočského evanjelického farára Ondreja Dianišku a jeho činnosti koncom 19. storočia v článku Tagebücher des 18. – 19. Jahrhunderts im Blickfeld der Sprach-, Wirtschafts- und Sozialgeschichte napísal nám známy fínsky germanista Ilpo Tapani Piirainen. Zaujímavý príspevok 175 Jahre Gustav – Adolf - Werk týkajúci sa podpornej spoločnosti priniesol Emmerich Streck. Paul Tischler spísal poznatky o šľachtickej rodine Henckela von Donnersmarck - Oscar - Filmpreisträger mit Zipser Urahnem, ktorej potomok Florian Henckel získal v roku 2007 v Los Angeles Oscara za najlepší ináč hovorený film. V krátkom príspevku Jörga Meiera a Heinz Schmitta – Verein zur Erforschung und Förderung interkultureller Beziehungen in der Slowakei (1998-2008) sa čitateľ dozvie o spoločnosti venujúcej sa výskumu a kultúrnej spolupráci na Slovensku, ktorý oslávil 10 rokov od svojho vzniku. O portáli historických nemecky písaných periodík v strednej a východnej Európe napísal vo svojom príspevku Jörg Meier. Záver ročenky je venovaný životným jubileám, informáciám o rôznych podujatiach na Slovensku a pod.

Na záver treba dodať, že táto ročenka by sa mala nachádzať v každom archíve a knižnici, ktoré majú záujem a historické vedomie spájajúce sa s nemecky hovoriacim obyvateľstvom žijúcim na Slovensku.

Zuzana Kollárová, ŠA v Levoči, pobočka Poprad

MALOVCOVÁ, Božena (zost.): *História jednej myšlienky. Svit (1934 – 2009). Svit 2009, 352 s.*

Mesto Svit patri medzi najmladšie mestá a obce na Slovensku. Jeho história sa píše „iba“ 75 rokov, no ide vskutku o nesmierne dynamicky sa rozrastajúce mesto pod Tatrami, známe ako stredisko priemyselnej výroby a sídla podnikov Chemosvit a Tatrasvit. Plnofarebná monografia veľkolepého formátu sa od júna stala dôstojným reprezentantom svojho obsahu. Po príhovore primátora sa môže čitateľ zoznámiť s heraldickými symbolmi, prírodnými pomermi, archeológiou viažucou sa k územia svitu, teritoriálnymi a majetkovými vzťahmi, založením a vývojom Baťovej továrne, Baťovou školou práce, premenou osady Svit na mesto, rozšírením priemyselnej výroby a vznikom nových podnikov, obchodom a službami, výstavbou mesta,

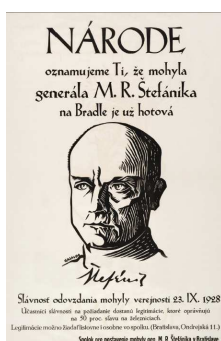
kultúrnym dianím a činnosťou zväzov, spolkov a klubov, rozvojom školstva, cirkevnými dejinami, telovýchovou a športom, zdravotníctvom, osobnosťami mesta a spomienkami občanov. Kniha obsahuje aj anglické a nemecké resumé, má poznámkový aparát a použitú literatúru.

Prečo by mal po nej siahnuť čitateľ? Nuž dôvodov je viacero. V knižke sa nachádzajú nádherné fotografie známych fotografov – spomeňme napr. Milana Lugutkyho a Igora Bobáka, množstvo historických fotografií, napr. aj z návštevy Jána Antonína Baťa vo Svite v roku 1936, či politických špičiek Slovenského štátu, prítažlivé sú aj dobové „sexí obrázky“ z reklamy na vyrábanú bielizeň. Pre nás archivárov je však najdôležitejší obsah. Desať autorov spracovalo podrobne nielen dejiny mesta, ale podarilo sa im aj vyvrátiť viaceré mýty, ktorými boli opradené historické udalosti. Dlho sa napr. tradovalo, že zakladateľom Svitu bol Tomáš Baťa, ktorý v tom čase, kedy sa kopali základy slovenskej viskózovej továrne bol už niekoľko rokov mŕtvy. Autorom myšlienky postavením Svitu na „zelenej lúke“ bol jeho brat Ján Antonín Baťa. Knižka bola písaná na žiadosť primátora PaedDr. Rudolfa Abraháma pre obyvateľov Svitu a pre priaznivcov tohto mesta. Autorský kolektív „zaľudnil“ celé dejiny a skoro každý obyvateľ mesta Svit sa tu môže nájsť. Podľa skúsenosti tvorcov má Svit napriek svojmu nízkemu veku nesmierne veľa osobností, ktorí sa „rodili“ z baťových mladých mužov a žien. Okrem spomenutých Baťovcov spomeňme napr. výskumníkov a chemikov Ivana Diačika, Jozefa Fuliéra, ministra priemyslu Pavla Hrivnáka, Michala L'acha, prof. Viliama Ríšu, prof. Martina Jambricha, Tibora Vargu. Osobnosti kultúrneho života sú známe na celom Slovensku – fotograf a ichtyológ Ján Dubeň, dramatik Paľo Gejdoš, herec Emil Horváth, režisér Ivan Húšťava, literárny vedec Rudolf Chmel, maliar Ondrej Ivan, skladateľka Viera Janárčeková, dirigent Hudby Hradnej stráže v Prahe Ján Šivec, herec Anton Trón, či bábkarský režisér Pavol Uher.

Pri uvedení knižky do života stál prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič, ktorý knižku nielen polial sviežou tatranskou vodou, ale stal sa aj čestným občanom Svitu. Jeho biografija je s mestom spojená prostredníctvom rodičov, ktorí vo Svite niekoľko rokov pôsobili ako učelia a malý Ivan tu navštevoval ľudovú školu.

Zuzana Kollárová, ŠA v Levoči, pobočka Poprad

OZNAMY

Zaujímá Vás vznik a výstavba Mohyly na Bradle? Slovenský národný archív **1. júla 2009** otvoril vo svojich priestoroch výstavu s názvom **Bradlo/mohyla/Štefánik**. Príďte si pozrieť originálne archívne dokumenty z fondov - Spolku pre postavenie mohyly gen. M. R. Štefánika, osobných fondov D. Jurkoviča, M. R. Štefánika - viažuce sa k tomuto fenoménu a sú spojené s najvýraznejšou osobnosťou Slovenska 20. storočia! Výstava sa uskutočňuje v rámci výstavného projektu **Štefánik - človek a legenda**. Výstava potrvá do 18. septembra 2009 (pondelok–piatok 8.00–15.30 h).

Naši jubilanti

Apríl

Terézia Mišovičová

Máj

Jozefína Krupanská

Kamila Chudá

Mária Domoráková

Katarína Schvarczová

Jún

Mária Novosadová

prevzaté z internetu /www.galeriakocka.cz/

FÓRUM ARCHIVÁROV

Vydáva Spoločnosť slovenských archivárov

Redakčná rada: Lucia Krchnáková, Oľga Kvasnicová,
Radoslav Ragač, Juraj Roháč, Gábor Strešňák

Technická úprava: Lucia Krchnáková, ŠÚBA

Jazyková korektúra: Júlia Ragačová

Povolilo: MK SR 1472/96